

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: **Ohrožená sídla v periferních oblastech Česka**

Autor práce: Lukáš Taitl

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy (*přiměřenost cílů, geografický charakter a relevance cílů, teoretické podložení hypotéz aj.*)

Cíle, výzkumné otázky i hypotézy jsou stanoveny reálně na základě předchozího studia a umožňují na konci práce zhodnotit, zda jich bylo dosaženo.

Práce s literaturou (*teoretické ukotvení práce, diskuse a kritické zhodnocení literatury aj.*)

Práce s literaturou je výrazně nadprůměrná. Především česká literatura na dané téma je probrána důkladně, nicméně se autor opírá i o řadu zahraničních autorů. Reference jsou komentovány kriticky, jsou srovnávány různé názory a přístupy.

Metodika práce (*vhodnost aplikovaných metod, kvalita a vhodnost použitých dat aj.*)

Idea spojení sociálního kapitálu se stavebním stavem budov a celkovým vzhledem vesnice a jejich veřejných prostorů je originální. Metodika práce je vzhledem k existující datové základně a geografickému rozsahu práce zvolena dobře. Získané výsledky jsou podrobeny odpovídajícím testům statistické významnosti.

Analytická část práce (*správnost a interpretace výsledků, detailnost, struktura a provázanost analýzy*)

Získaná data a výsledky terénního šetření byla využita celkem dostatečně. Správně je několikrát zdůrazněna platnost výsledků pouze pro danou kategorii malých sídel a jejich nepřenositelnost do jiných regionů.

Závěry práce (*odpovědi na výzkumné otázky, zasazení závěrů do širšího kontextu výzkumu aj.*)

Na výzkumné otázky bylo odpovězeno uspokojivě.

2. Formální náležitosti práce (zatrhněte Vaši volbu)

Formální úprava: / velmi dobrá /

Stylistická úroveň: výborná /

Citační úroveň: výborná /

Komentář (vč. kvality grafiky, (ne)přiměřenosti délky práce aj.)

Práce přináší novou informaci, vhodnou pro další rozpracování. I když je práce poněkud delší, není to na závadu její kvality. Velmi pozitivně hodnotím celkovou provázanost na linii cíl práce – teorie – metodika – výsledky – zhodnocení a závěr.

V úvodu přikládá diplomant hlavní význam podmíněnosti problému velmi malých sídel historickému vývoji. Naštěstí v dalším textu tento předpoklad relativizuje, když uvádí i geometrické a fyzickogeografické podmínky. Bylo by vhodné zdůraznit zejména vliv technologického pokroku na soustavu osídlení. V produktivní epoše rozvoj hybnosti obyvatel a zvyšování produktivity práce v zemědělství způsobily, že prostě není ekonomicky nutné a ani efektivní mít tak hustou sídelní síť. Proto některá hůře přístupná sídla nastoupila cestu vylidňování. To byl přirozený vývoj. V době přechodu k postindustriální společnosti naopak periferní polohy získávají na atraktivitě, a proto mohou některá malá sídla zachráněna přinejmenším jako místa druhého bydlení. Na tom mohou politické síly v minulosti i současnosti změnit jen málo.

Význam kvality bydlení pro atraktivitu sídla a kvalitu obytného prostředí je nepochybný. Diplomant snad mohl zdůraznit určitá specifika kolektivizační epochy: objevení se bytového domu na venkově, ztráta významu hospodářských budov u rodinných domů a jejich přestavba, vznik areálů zemědělské velkovýroby apod.

Diplomant se zmiňuje o významu autobusové zastávky a místní vývěsky pro komunitní život vesnice. Velký význam mají také obchůdky a hospůdky – byly-li v tak malých sídlech zachovány.

Možná by bylo dobré zmínit se také o problematice velmi malých obcí, které nemají finance ani humánní kapitál na rozvoj. Otázka optimální velikosti obce se široce diskutuje s cílem na jedné straně zachovat přímý kontakt mezi vedením obce a obyvateli na straně jedné a zajistit efektivní chod obce na straně druhé. Výsledky diskusí se pohybují kolem tisíce obyvatel, což respektuje i současný český zákon o obcích. Česká situace je evropským anachronismem. Výrazně menší obce nikdy nebudou mít dostatek prostředků na rozvoj a vždy si budou stěžovat na byrokracii. To je cena za jejich samostatnost a je otázka, nakolik je takový stav dlouhodobě udržitelný.

Význam chalupářů může spočívat i v tom, že tito lidé mají znalosti, informace a kontakty. Mohou tak samosprávám radit, pomoci při zpracování projektů a jejich prosazování.

Na s. 35 diplomant hovoří o odsunu českého a později německého obyvatelstva. Tyto procesy jsou však zcela nesrovnatelné ani co do rozsahu, ani co do legislativního podložení. Vyhnání a odchod části Čechů, Židů a německých antifašistů zejména mezi Mnichovem a příchodem německé říšské administrativy se asi nemohlo projevit na významu násví - na rozdíl od odsunu velké většiny obyvatelstva po válce a zejména jeho nahrazením lidmi z různých kulturních prostředí bez vztahu k danému regionu či sídlu.

Mimochodem bych v případě této práce hovořil spíše o vnitřní periférii Čech. Práce se nijak nedotýká moravsko-slezského prostoru, který má navíc dosti odlišné vlastnosti (koncentrický systém Čech s jednoznačným centrem v Praze proti tranzitnímu systému Moravy se třemi středisky, z nichž silnější dvě jsou spíše na jeho okrajích).

3. Souhrn

Celkové zhodnocení práce (vč. přínosu práce, provázanosti teoretické a analytické části aj.)

Mé připomínky naznačují spíše širší potenciál práce, než její kritiku. Teorie je provázaná s metodologickou částí a umožňuje analýzu i zhodnocení výsledků. Práce má potenciál pro další rozpracování, a to jak ve smyslu věcném, tak i geografickém.

Předloženou práci **doporučuji** k obhajobě. (zatrhněte Vaši volbu)

Otázky k obhajobě

Zkoumaná sídla nejsou obcemi. Máte nějaké poznatky o tom, jak funguje jejich samospráva, eventuálně vztahy s mateřskou obcí?

Datum: 3. června 2020

Autor posudku:

Doc. RNDr. Antonín Vaishar, CSc.

Podpis: